

Motion till riksdagen

1988/89: L805

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Förbud mot patent på levande materia

Frågan om att kunna ta patent på levande materia dvs. växter, djur och mikroorganismer har aktualiserats genom den nya bioteknikens framfart. Det är genteknikens möjligheter att flytta gener mellan olika organismer som gör att det går att framställa s. k. transgena djur och växter. Dessa "nya" djur och växter har nya och unika egenskaper som forskare och industrier vill betrakta som uppfinningar. För dessa uppfinningar – nya former av liv – vill man säkra ett ekonomiskt och kommersiellt skydd genom ett patentförfarande.

I USA är det sedan 1980 möjligt att ta patent på levande materia. Högsta domstolen i USA slog i en dom fast: "allt under solen som tillverkats av människan kan skyddas av patent". 1985 kom det första patentet på en växt och 1988 det första på ett djur – en mus. I USA är det således nu möjligt att ta patent på de flesta former av skapat liv – människan är ännu undantagen.

I olika internationella sammanhang förespråkas möjligheterna att kunna ta patent på djur och växter. EG-kommissionen har utifrån kommersiella aspekter utarbetat ett förslag till direktiv för patentering av liv. Detta förslag behandlades i okt. 88. I detta förslag finns inga hinder för patent på levande varelser eller på processer varmed levande varelser tillverkas eller förändras. Allt levande kan således bli föremål för patent. I detta förslag finns heller ingen skrivning som utesluter patent på mänsklig vävnad eller i princip på människor. Med tójbara definitioner kringgår EG-kommissionen nuvarande europeiska patentlagar som förbjuder patent på liv. Efter-som patentfrågan i hög grad är internationell med olika konventioner som reglerar ländernas tillämpning i patentärenden, blir också Sverige indraget i diskussionen om patent på liv. Frågan är högaktuell just nu bl. a. med tanke på att Nordiska rådet ska diskutera en expertgruppsrapport under sessionen våren 1989. Det är viktigt att diskutera principfrågorna runt olika patentförfaranden. Någon bred politisk diskussion har inte förekommit i Sverige.

Ska levande organismer överhuvudtaget kunna utgöra grund för patentering? Var ska i så fall gränserna dras? Ska högre levande organismer av etiska skäl undantas från möjligheterna att patenteras? Ska det finnas några gränser alls? Ska vi ha det som i USA eller som EG-kommissionen föreslår, nämligen att allt ska kunna patenteras? Vilken blir forskningens roll vid ett utvidgat patentförfarande? Enligt vpk:s mening kan det inte

vara rimligt att kunna patentera levande materia vare sig i form av djur, växter eller mikroorganismer.

Mot. 1988/89
L805

Den upphovsrättsliga frågan kan lösas på annat sätt än genom att själva livsformen patenteras. Så har man t. ex. gjort inom växtförädlingen genom växtförädlarrätt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att patent inte skall tillåtas på levande materia, dvs. djur, växter och mikroorganismer.

Stockholm den 25 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)